

Uitgave van Vereniging Woodbrookers Barchem

MAART 2016

Woodbrookers Berichten

5

In deze WBB:

Wat betekent en is vrijzinnig geloven?
Een verslag.

Een impressie van de Lezing op de berg
van Herman Noordegraaf en Pieter Hilhorst

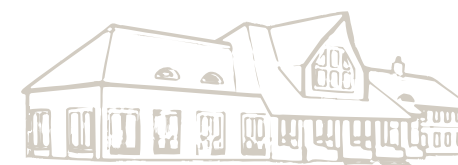
Nieuw programma 2016

5

INHOUD

Ter Zake	4
Agenda	4
Van het bestuur	5
In Memoriam Greet Landstra	6
In Memoriam Willem Hendrik Dobbe	6
In Memoriam Wouter Lookman	7
Verslag Wat betekent en is vrijzinnig geloven'	8
Impressie Lezing op de berg	13
Verslag Universalists conferentie mei 2015	14
Programma Woodbrookers 2016	16
Wat en wie bij de Woodbrookers	18
Over het lidmaatschap	19
Mutaties	19
Legaat	20
Colofon	20

VAN DE REDACTIE

Ter Zake

Voor u ligt het vijfde nummer van WoodbrookersBerichten. U leest hierin een verslag van het vrijzinnige weekend met de titel 'God als raadsel - Vrijzinnig geloven'. De heer Jannes Bosker was voor het eerst in Barchem. Hij schreef zowel over de inhoudelijke kanten van dit weekend als over hoe hij als nieuweling deze ontmoeting heeft ervaren.

De ProgrammaGroep organiseerde een zondagmiddaglezing in de kapel. Eigenlijk twee lezingen: Herman Noordegraaf over het religieus-socialistisch denken over de participatie-samenleving en aansluitend belichtte Pieter Hilhorst die participatiesamenleving vanuit sociaaldemocratisch perspectief.

Dores Lignac bezocht de studiedagen in Woodbrooke. De groep Universalisten van de Quakers bogen zich over het doel en de betekenis van ons leven. De sprekers gaven hun visie vanuit verschillende levensbeschouwingen.

Dan de cursusaankondigingen voor de komende tijd. Eind april buigen we ons met theoloog André de Oude over de ethische vragen in tijden van oorlog. Het lijkt me dat we aardig met de neuzen op de feiten worden gedrukt.

De eerste week van augustus is de vakantie/schilderweek gepland. Dat wordt inspannen en ontspannen!

De Vereniging Woodbrookers wordt steeds kleiner. We lezen dat niet alleen in de mutaties, maar nog duidelijker realiseren we ons dat bij de drie In Memoriams: in september overleed Greet Landstra, in december Wouter Lookman en in februari Wim Dobbe.

Marijke Sondorp

AGENDA

13 maart 2016

Lezing op de berg

22 - 24 april 2016

**Moraliteit en Ethiek in de krijgsmacht en
Spiritualiteit In de krijgsmacht en de samenleving
Gast spreker ds. André de Oude**

1-6 augustus 2016

Vakantie-/Schilderweek

VAN HET BESTUUR

BIJZONDER / GENOEG

Als ik in de bibliotheek van de Woodbrookers ben, kijk ik altijd even naar de heren Banning en Roessingh. Ik zie bij alletwee een geamuseerde glimlach. Zij waren bij de start en de verdere bloeiende voortgang van de Vereniging Woodbrookers jong en in de kracht van hun leven.

Zij kwamen met nieuwe vrijzinnige ideeën in een zeer verzuilde maatschappij.

Zij vormden met anderen een groep die als een van de weinige in Nederland conferenties organiseerde.

Zij leefden in een samenleving die naast leden van de traditionele kerken veel zoekende mensen had die erg graag wilden kennismaken met nieuwe gedachten.

Dat was toch wel heel bijzonder.

Maar wat zouden zij doen als ze ná de kracht van hun leven, in een nogal seculier geworden landje, waar heel veel mogelijkheden zijn om met andersdenkenden én dicht bij huis te discussiëren over levensvragen, zouden ze dan gewoon doorgaan met af en toe samenkomen?

Dan lees ik opnieuw de doelstellingen van de Woodbrookers. Daar zie ik niets staan over het aansturen van maatschappelijke veranderingen, niets over het verzetten van bergen, niets over strijden voor vrijzinnigheid.

Ik lees over ontmoeten in een geest van openheid en persoonlijke verdieping.

Dat is wellicht al bijzonder genoeg.

*Marijke Sondorp, voorzitter Vereniging Woodbrookers
Barchem*

Dr. W. Banning en dr. K.H. Roessingh

IN MEMORIAM

GREET LANDSTRA-HORNIX

Onverwacht overleed Greet op 9 september 2015.

Greet heeft veel voor 'Barchem' betekend en ze heeft er veel aan gehad. Samen met haar man Ale bezocht ze jarenlang cursussen. Ze ging graag naar Barchem, overnachtte daar altijd in haar vaste slaaphuisje.

Greet heeft in haar jonge jaren Indisch recht gestudeerd in Utrecht. Met die achtergrond werkte ze drie jaar in het toen nog Nederlandse Nieuw-Guinea. Van die jaren heeft ze zeer genoten. In haar huwelijk studeerde ze theologie in Amsterdam. Die achtergrond kwam goed van pas in de Programma Commissie waar ze zo'n 15 jaar lid van is geweest. Ze heeft heel wat cursussen op het gebied van theologie mede opgezet en geleid.

Een aantal jaren vertegenwoordigde ze de PC in het bestuur van de Vereniging Woodbrookers Barchem. Het was prettig Greet bij een vergadering te hebben. Altijd goed gehumeurd, enthousiast en als er een keer wat tegenwind van het bestuur kwam over de plannen die in de PC gesmeed waren, wist ze daar goed mee om te gaan. In die jaren werd het gezicht van Barchem toch wel voor een groot deel bepaald door een zeer ervaren en deskundige PC, terwijl het bestuur de handen aardig vol had aan ingewikkelde bestuurlijke zaken.

Greet was ook een trouw lid van de praatgroep Den Haag en omgeving. Ze las veel, had een uitgebreide bibliotheek op het terrein van de filosofie en theologie. De kring was al kleiner geworden en het is de vraag of, nu Greet is weggevallen, we nog door kunnen gaan.

Zo wordt ze gemist, maar met veel liefde denken we aan haar levendige en warme persoonlijkheid.

Machteld Heslinga - Kooij

IN MEMORIAM

WOUTER LOOKMAN

Op 1 december 2015 is Wouter Lookman overleden, hij was 76 jaar. Wouter was jarenlang lid van het bestuur van de Stichting Woodbrookershuis. Hij was secretaris en schreef de notulen van de vergaderingen en verzorgde de correspondentie. Van horen zeggen weet ik dat hij tijdens deze vergaderingen een beetje aan de zijkant stond, zich weinig bemoeide met de inhoudelijke discussie. Een houding van een zeer ervaren journalist, om dat te noteren wat werkelijk van belang is.

Zelf heb ik Wouter maar vier jaar meegemaakt, pas na zijn stichtingsbestuursperiode. Hij was een van de schrijvers van het WoodbrookersCahier. Dat deed hij met hart en ziel. En hij kreeg daar ook binnen de redactie alle ruimte voor. Hij was deskundig op het terrein van theologie en culturele maatschappelijke veranderingen. Graag zette hij een thema in historisch perspectief. Ook voor de opvolger van het Cahier, de WoodbrookersBerichten, schreef hij meerdere artikelen en boekbesprekingen.

In januari 2012 werd ik voorzitter van de vereniging en mijn eerste taak was het saneren van de bibliotheek. De brandweer had de ruimte afgekeurd, de bibliotheek zou in oude stijl worden opgeknapt, maar het gevolg was dat een derde van de boeken 'weg' moest. Wouter bood onmiddellijk aan te helpen bij het uitzoeken, net als andere leden.

Samen hebben we vele uren getracht de boeken te schiften: blijvers en weggevers. Dat leidde tot vele gesprekken over het belang van de boeken die te maken hadden met de eerste dertig jaren van de Woodbrookers. Dat betrof met name de afdeling vrijzinnige theologen, het bedrijfsleven, de industrie uit de jaren dertig, de arbeidersbewegingen. Dat had allemaal te maken met de visie van Wouter dat de zakencursussen, de theologenbijeenkomsten van de nieuwe vrijzinnigen, die in Barchem werden georganiseerd, wezenlijk zijn geweest voor de veranderingen in de maatschappij, vooral in de vooroorlogse tijd. Om dat belang te blijven benadrukken moesten

die boeken in de bibliotheek aanwezig zijn. Boven al die stapels boeken bleek dat we het niet altijd met elkaar eens waren, maar dat ging wel met alle respect! En af en toe moest Wouter om zijn behoudende opstelling lachen.

Na deze klus wilden Wouter en zijn medeschrijver van het Cahier, Arris Kramer, een interview met de 'nieuwe voorzitter'. Hoe keek ik aan tegen de ontwikkelingen van de vereniging, het nieuwe hotel en de nieuwe stichting? Wat zag ik als taak van de vereniging? Wat vond ik van de vergrijzing van de leden?

Wat ik mij vooral van dat interview herinner is de wijze waarop dit gesprek plaatsvond: Arris schreef, Wouter stelde mij de vragen. Maar na elk antwoord van mij ging hij met mij in discussie, zodat het niet om de visie van de 'nieuwe voorzitter' ging maar om de zijne. We merkten dat alledrie en ook daar konden we over praten, vaak met een verwonderde Wouter die dat zelf niet zo door scheen te hebben.

In de loop van de afgelopen jaren bleef Wouter keer op keer benadrukken hoe belangrijk de eerste tijd van de Woodbrookers is geweest voor vrijzinnig Nederland. Daarbij toonde hij zich soms teleurgesteld dat die invloed er nu niet meer is. Hij trachtte mij vaak duidelijk te maken dat het tij gekeerd moest worden. Hij was waakzaam bij de activiteiten van het hotel, de stichting en van de vereniging. Vaak zei hij mij dat 'het' niet goed ging met de Woodbrookers. Alleen wat hij precies met 'het' bedoelde, dat kreeg ik niet helder. En dat vond ik jammer.

Een paar jaar geleden bezocht ik samen met hem een Banningleergang. Welk onderwerp er ook werd behandeld, Wouter en ik gingen daar in de aansluitende discussie verschillend mee om. Ik vroeg mij ten aanzien van de visie van de spreker af wat wij daar nu en in de toekomst mee kunnen. Wouter benadrukte het thema in historisch perspectief. Wouter kwam op alle ledenvergaderingen, zelden of nooit meer bij een cursus. Maar altijd was hij vriendelijk en kritisch, waakzaam met een opgeheven vinger.

Marijke Sondorp

IN MEMORIAM

WILLEM HENDRIK DOBBE

Amsterdam, 30 juni 1943
Leiderdorp, 14 februari 2016

Zondag 14 februari jl. overleed de oud-secretaris van onze Vereniging Wim Dobbe in zijn huis te Leiderdorp. Wij herinneren hem als een concensieus verslaglegger van de bestuursvergaderingen en een toegewijd lid van onze Vereniging. Wij reden samen menig keer naar Barchem. Namen het leven door en de komende vergadering. Veel steun had ik aan zijn rustige oordeel over de soms spannende ontwikkelingen binnen onze “oude” Vereniging.

Vijftig jaar was ik met Wim bevriend. Ik bespeelde het orgel op de kerkelijke (remonstrantse) inzegening van zijn huwelijk in de toen nog bestaande Woestduinkerker te Amsterdam. Hij was de stoere keeper, want met gedraaf had hij niet veel op, van het studenten voetbalelftal, waarin ook ik “excelleerde”. Onze oud-voorzitter Cees Otto maakte eveneens deel uit van dat sterrenteam. Onze wegen scheidden zich sindsdien nimmermeer.

Wim studeerde af als econoom aan de Gemeente Universiteit te Amsterdam. Hij was zijn leven lang werkzaam op het Ministerie van Economische Zaken te Den Haag. Vijftig jaar trokken wij met elkaar op. Stichtten onze gezinnen en kregen onze kleinkinderen. Hartsvrienden waren en zijn wij.

Vijfentwintig jaar geleden richtten we met vijf andere vrienden uit onze studie-tijd het Genootschap Amsterdam Oud West op. Honderdvijfentwintig vergaderingen hielden we met elkaar. Vrijdagmiddag 12 februari namen wij afscheid van Wim. Zijn hoofd was nog prima in orde, het lichaam wilde niet meer. Een onvergetelijk afscheid was het. “Blijven jullie vooral het leven vieren” waren zijn laatste woorden voor ons.

Wij herdenken hier Wim Dobbe. Warm en aimabel mens. Wensen zijn vrouw Willemijn, zijn dochters Ayke en Femke, schoonzonen, zijn vijf kleinkinderen, broer en schoonzus heel veel sterkte toe.

Ariepieter Versloot

VERSLAG WEEKEND

‘Wat betekent en is vrijzinnig geloven’

Datum: 24 - 25 oktober 2015
Inleider: Prof. dr. Johan Goud
Gastheer: Dirk Somsen

Impressies van een vrijzinnig weekend.

Via Dirk Somsen, als deelnemer van de boekenclub van mijn vrouw, kom ik in aanraking met de Woodbrookers in Barchem en het voornemen om een heel weekend met deelnemers te praten over vrijzinnig geloven. Eerst maar eens via internet kijken om wat meer over de achtergronden van de Woodbrookers te vernemen en te proeven in welke soort omgeving dit weekend, deze cursus zal plaatsvinden. Dat geeft een goed gevoel, dus meld ik mij aan.

Op de deelnemerslijst, met deelnemers uit alle windstreken, die ik voor het betreffende weekend ontvang zie ik naast Dirk Somsen, eveneens uit mijn woonplaats, ook een goede bekende uit een plaats in de omgeving. Reden temeer om met elkaar af te spreken samen naar Barchem te reizen. Al tijdens de reis komt het gesprek op onze wederzijdse activiteiten en onze plaats binnen de vrijzinnig gedachten wereld.

Aangekomen in het Landgoedhotel Woodbrooke worden we prettig ontvangen en onze kamer in de kleine huisjes gewonnen. Uit alle delen van het land druppelen de deelnemers binnen, van heel verschillende signatuur en leeftijd, maar wel allen geïnteresseerd in het vrijzinnig leven. Gesterkt met een kop koffie begeven we ons naar onze cursuszaal voor het weekend.

Na een inleiding en verwelkoming, namens de Woodbrookers, door Dirk leren we elkaar en de cursusleider Prof. dr. Johan Goud kennen. Hij is emeritus hoogleraar aan de universiteit van Utrecht en interim Remonstrants predikant in Twente. Verder zijn er diverse boeken en artikelen van zijn hand over filosofische, theologische en levensbeschouwelijke onderwerpen geschreven.

De werktitel van de cursus “Wat betekent en is vrijzinnig geloven” zal in drie onderdelen worden belicht t.w.:

- God als raadsel
- Troost en uitdaging
- Spot en zelfspot

Wat betekenen deze onderdelen en hoe kijken we er tegen aan in het kader van de vrijzinnige beleving?

“**God als een raadsel**”, als titel van een boek, kan gezien worden als een individuele bron van waaruit we elkaars beeltenis kunnen erkennen. Verschillende filosofen beelden het als volgt uit:

- Augustinus – God en de Ziel wil ik kennen en niets anders
- Descartes – Ik denk dus ik ben (als een twijfelende IK) of ook als de brandende braamstruik – ik ben die ik ben.
- Levinas – God als raadsel (als herleving van het Joodse milieu)

Filosofie moeten we hier zien als het zoeken naar een nulpunt (startpunt van het denken) en los van vooroordelen. In de Christelijke context kun je de ziel vinden door hem te verliezen. Van ego ziel naar echte ziel. God kan hierbij een brugfunctie naar zelfreflectie, confrontatie met jezelf en de andere vormen.

Of zoals Huub Oosterhuis het zegt. Nooit heb ik niets met U, of zoals een deelnemer het verwoordde ‘ik ga zoals ik word gegaan’, in vertrouwen.

Inspirerend is het hoe we respectvol naar elkaars mening kunnen luisteren en de achtergronden van de verschillen belichten.

Zelfs tijdens het diner worden de gedachten verder uitgediept maar ontstaan er ook contacten over onze dagelijkse bezigheden en interesses. Maar zowel de maaltijd als de gedachten komen warm binnen. Goed gevoed en met energie gaan we aan de avondsessie beginnen

In het onderdeel **“Troost en uitdaging”**, welke we na het diner behandelen gaat het over de omgang met de dood. Een indrukwekkend en soms emotioneel onderdeel welke dan ook zonder pauze passeert.

De dood kan worden gezien vanuit verschillende gezichtspunten. De dood ondergaan als een (zinloze) verschrikking, of op een wijze van onverzoenlijkheid. Blum citerend: denkend aan de dood kan ik niet slapen. Maar ook kunnen we de dood in gelatenheid ondergaan als losmaken, als een onthechten van het leven. We denken daarbij aan de beleving vanuit de Stoïcijnen, Spinoza, Nietzsche en het Boeddhisme. Of zoals Vestdijk het zegt in zijn gedicht “Met gelatenheid te dulden”.

*Doodgaan is de kunst om levende beelden
Met evenveel gelatenheid te dulden
Als toen zij nog hun rol in 't leven speelden,
Omsoms verveelden, en nochtans vervulden. etc.*

Maar ook kan de dood worden gezien als “niet het einde maar de bevestiging van het einde van het leven”, waarbij de onafhankelijkheid wordt benadrukt.

Rozenberg spreekt over “Der Stern der Erlösung”. Het is de mens die het sterven ondergaat, het vasthouden aan het IK waarbij het lichaam niet gescheiden wordt van de ziel.

De dood kan worden ervaren als een bedreigende en schrikwekkend verschijnsel, als een persoonlijk vijandschap. Het kan echter ook een sociaal karakter hebben.

Heidegger zegt het als volgt: “De angst voor de eigen dood is het diepste gevolg van ons zijn”. Levinas echter vindt zijn dood als onbetekenend. Waarbij de omstanders kunnen reageren met hun angst voor de dood op degene die de dood ondergaat.

Iedereen heeft verschillende ervaringen met de dood en met het omgaan van het einde van het leven. Is dit werkelijk het einde? Voor wie is dat het meest betekenisvolle voor de overledene of de rouwende achterblijvers. We spreken ook over hoe ritueel en symboliek de omgang met de dood kan sturen. De avond wordt afgesloten door Dirk met een gedicht van Gunnar Ekelöf:

Simpel is de geboorte

Simpel is de geboorte

Jij wordt jij

Simpel is de dood

jij bent jij niet meer

*Het had ook andersom kunnen zijn
als in een spiegelwereld:*

*De Dood had jou kunnen baren
en Het Leven jou uit kunnen doven
het een zowel als het ander -
En misschien is het zo:*

*Uit Dood ben jij ontstaan, Het Leven
wist jou langzaam uit.*

Aan het einde van dit cursusdeel, als zelfs de vermoeidheid wat toeslaat zeker na zo'n indrukwekkend onderwerp, geven we ons met een glas in de hand toch nog de gelegenheid de persoonlijke contacten nog wat te verdiepen en de relatie met de vrijzinnigheid te verduidelijken. Maar uiteindelijk legt een ieder zich te ruste om de nodige energie op te doen voor de volgende dag.

De volgende dag welke na het ontbijt begint in stilte. In diepe stilte is al de wandeling naar de Kapel op de berg. Daar komen we in een rustgevende, religieuze en spirituele omgeving - dood stil.

Als inleiding op de stilte leest onze gastheer een gedicht van Rainer Maria Rilke (1875 - 1926) Uit: Brieven aan een jonge dichter).

Leef nu de vragen

*Heb geduld met alles wat onopgelost is in je hart
en probeer de vragen zelf met liefde te zien
als kamers die gesloten zijn
of als boeken in een volslagen vreemde taal.*

Zoek nog niet naar antwoorden.

*Die kunnen je nog niet gegeven worden,
omdat je niet in staat zou zijn ze te leven.
En het gaat erom alles te leven.*

Leef nu de vragen.

*Misschien zul je dan geleidelijk, zonder het op te merken,
jezelf ooit op een dag, in het antwoord terugvinden.*

Tijdens de stilte is de aandacht gericht op de prachtige bladeren in herfstkleuren midden in de kring en omringd met brandende kaarsen. Stilte temidden van ieders individuele gedachten. Ook de terugtocht naar het Woodbrookers hotel verloopt in betrekkelijke rust en overdenking.

“Spot en zelfspot” is het derde deel van de cursus “Wat betekent en is vrijzinnig geloven” - of wel tolerantie in het NU. Spot kan worden gezien als het omgaan of spelen met de ernst. Het heeft ook een mate van relativering, verlich-

ting en ironiseren in zich. Maar ook de creatie van de (Deense en Charly Hebdo) cartoons kunnen heel diverse gevoelens oproepen. Je afvragen wat is de waarde van spot, is het een dominantie van het woord of een symbool van de stilte? Het roept verbeelding op als: “Jullie zeggen dit en doen dat”. Het is een spel zonder ernst wat leeg is maar ook een ernst zonder spel wat blind kan maken. Zoals Nietzsche weergeeft “Niemand liegt meer dan de verontwaardigde”.

Zo zijn in de tijd kunst en religie ook onberekenbare bondgenoten geworden.

Wel zit in spot een kern van convergentie, het naar elkaar toegroeien van uitersten. Het kan hierbij komen tot een functie vanuit leerstelling of vertellend maar ook kan transformatie voortvloeien uit vormen van spot.

Zoals Paul de Man het zegt “Een gelovige is niet tot zelfrelativering in staat en kan dus niet lezen”.

Of als George Steiner: “Echt lezen is lezen alsof reële aanwezigheid zich manifesteert”.

Wat we in het nagesprek toch wel belangrijk vinden dat zowel bij spot als bij zelfspot je jezelf eerst dient af te vragen welke beroering het bij de ander zal opleveren en hoe hij of zij daar mee om zal gaan.

Als afsluiting bedankt Dirk onze inleider Johan Goud en biedt hem een bos bloemen aan voor zijn vrouw die hem dit weekend heeft moeten missen. Een afsluiting van een weekend waarbij verschillende vrijzinnige gedachten werden uitgewisseld en de diversiteit in denkwijzen weergegeven, toch voelden we ons tot elkaar verbonden.

Jannes Bosker

Ledenvergadering januari 2014

LEZING OP DE BERG

IMPRESSIE

Datum: 1 november 2015
Inleiders: Prof. Herman Noordegraaf
Pieter Hillhorst

Impressie van de Woodbrooke lezing op 1 november 2015 in de Boskapel te Barchem in samenwerking met de Banningvereniging. Op dit prachtige herfstweekend bezochten 25 deelnemers deze Lezing op de Berg.

Na een korte inleiding door Cees Otto schetste prof. Herman Noordegraaf, hoogleraar Diakonaat, het religieus-socialisme zoals Banning dat voor ogen stond, in verband met de huidige roep om een participatiesamenleving. Banning, sinds 1929 directeur van de Woodbrookers, pioniers van het vormingswerk in Nederland, wilde werken aan een vernieuwing van het socialisme en het betrekken van een bredere groep uit de samenleving daarbij. Belangrijk vond hij de overwegingen bij een inzet voor een sociaal-rechtvaardige samenleving: wat is je visie op die samenleving (“het kapitalisme is niet in staat om een fatsoenlijke samenleving te organiseren: hoe maken we de markteconomie dienstbaar aan de samenleving?”), op basis van welke belangen kies je, en welke morele overtuigingen zijn daarbij van belang, bijv. t.a.v. inkomen. Democratie: niet alleen politieke rechten en vrijheden, maar ook de mens in verantwoordelijkheid voor anderen. Mensen moeten echter ook de mogelijkheden hebben om die verantwoordelijkheid te kunnen dragen. Daarvoor moeten voorwaarden geschapen worden. Na W.O.II was er armoede en bestaansonzekerheid en om die uit te bannen werden wetten gemaakt: Drees (1947), AOW (1957) en Algemene Bijstandswet (Klompé, 1967) - de verzorgingsstaat ontstond. Het religieus-socialisme koos dus een morele invalshoek (mens is een verantwoordelijk wezen) en pleitte voor de daarbij noodzakelijke voorzie-

ningen. (Hierbij werd door Banning ook gedacht aan volksopvoeding, vormingswerk, in de 19e eeuw “volksverheffing” genoemd.) Verabsolutering van de verantwoordelijkheid van de burger door participatie vooral als zelfwerkzaamheid te zien roept echter de vraag op of er nog wel (voldoende) sociale voorzieningen aanwezig zullen zijn, wanneer de netwerken tekortschieten. Religieus socialisme betekent dus steeds menswording in relatie met andere mensen (Buber Ich und Du)

Na een korte gedachtewisseling kreeg de politicoloog Pieter Hilhorst het woord. Hij liet op een zeer levendige manier zien, daarin geholpen door opmerkingen en vragen van de aanwezigen, hoe de eis tot participatie van de burger door middel van decentralisatie der voorzieningen naar het lokale bestuur en de daarmee gepaard gaande bezuinigingen vaak, o.m. door de vele wetten en regels, tot een doolhof dan wel ramspoed wordt voor de betrokkenen. Komt de bestaansonzekerheid terug? Hebben de politici wel voldoende nagedacht en wat is hun visie op de samenleving? Er is sprake van een proces van een andere verhouding “burgers en overheid”. Bureaucratische controle ingeruild voor sociale orde, de overheid individualiseert. Hoe gaan we participatie/solidariteit organiseren? Wat is het belangrijkste daarbij? Probleem is een initiatief belonen en korten! We moeten terug naar oude idealen als “politiek van onderop”. Alles wat je vóór mij doet, maar zónder mij, is gelijk aan tegen mij. (Ghandi)

Vlak voor de afsluiting stelde een deelnemster de vraag: waar zijn de onderliggende verhalen gebleven? Een thema voor een volgende Lezing op de Berg?

NHV

VERSLAG

Universalists conferentie mei 2015

Het lijkt alweer lang geleden, die conferentie in Birmingham, in het Woodbrooke centrum. Bewust aarzelde ik om, zoals andere jaren, er een verslag van te maken, omdat ik met gemengde gevoelens terug naar Nederland reisde. Hoe kwam dat zo? Ik was toch meestal zeer enthousiast over de bijeenkomsten van de Universalists? Ditmaal besepte ik dat ik na alle lezingen te hebben gehoord: Ja, en toen? Een exposé van wat verschillende religies nastreven is wat mij betreft maar een deel.

De Universalists zijn nog steeds een onderafdeling van de grote Quakergemeenschap in Engeland. Om lid te worden van de Universalists, hoef je echter geen lid te zijn van de Quakers. Evenmin hoef je Christen te zijn. Het enige dat de Universalists bindt is dat zij van mening zijn dat niemand DE waarheid in pacht heeft, en dat ze respectvol willen omgaan met andermans overtuiging.

De titel van deze conferentie in mei was: *What is the meaning and purpose in our lives?*

Goed, er waren vijf uitstekende sprekers geweest, ieder over zijn of haar religie, maar ik had gehoopt op een soort samenvatting waarin de overeenkomsten duidelijk werden. Wat hebben al deze religies met elkaar gemeen? Dan had je kunnen begrijpen waarom deze religies zich thuisvoelen binnen de Universalists.

Was het de compassie, de barmhartigheid? Het mededogen? Zingeving aan je leven? Maar dat alles kan ook een zogeheten ongelovige hebben.

En de openheid zonder te oordelen, iets dat de Universalists voorstaan, is op zichzelf geen religie.

De bedoeling en zin van ons leven, was het thema. En dat bleek dus voor al die religies heel divers.

‘Zoek de overeenkomsten’ – dat werd aan de toehoorders overgelaten, die met elkaar hierover in gesprek gingen. Samengevat kwamen we tot de volgende conclusie:

‘De reden waarom iemand een bepaalde geloofsrichting kiest, heeft te maken met heel veel factoren, zoals cultuur (zowel in de maatschappij als in de opvoeding), de levensweg, maar ook of iemand zich in die geloofsrichting thuisvoelt bij de intenties/dogma’s.

Veel mensen willen zich ‘veilig’ voelen: iemand vertelt hen wat ze wel/niet moeten geloven en doen. Dat kan ook het gemeenschapsgevoel betekenen van een politieke partij of een vakbond.

Hoe minder dogma’s een religie heeft, hoe meer een individu zijn eigen weg daarin moet trachten te vinden en des te meer zal hij zijn eigen keuzes moeten maken, maar ook des te eenzamer kan hij zich daarin voelen.’

Maar, dacht ik, zijn de Universalists dan alleen een platform, waar men open en zonder angst voor oordelen met elkaar kan praten over levensvragen?

Ja, er zijn inderdaad nog wel enkele typisch Quaker-elementen zoals: de stilte ’s morgens en ’s avonds, het respect voor de ander, het consent beginsel (geen beslissing waarbij meeste stemmen gelden, maar iedereen moet ervan overtuigd zijn dat de beslissing goed is) tijdens de jaarlijkse vergaderingen en de zorg die men voor elkaar heeft. Ook de plaats van samenkomen: het Woodbrooke Quaker Centre is natuurlijk niet toevallig gekozen.

Wat ik zo aantrekkelijk vind op zo’n conferentie zijn de mensen die – net als ik – komen om elkaar te ontmoeten, en te leren van het gebodene.

Het gezelschap is zeer divers, maar allemaal boeiende mensen, mensen die meestal al een lang leven vol leermomenten achter de rug hebben, en die daardoor mild geworden zijn, en nog steeds open staan voor nieuwe inzichten. Net als in Barchem!

Zo’n Universalists conferentie wordt echter nog steeds bezocht door 40-60 mensen.

Dat maakt het als je nieuw bent wel wat lastiger, maar zeker niet onmogelijk om contact te maken. Ik heb inmiddels al een aantal contacten die door het jaar heen worden voortgezet via de mail.

Het thema van de Universalists conferentie 2016 zal zijn:

Heeft compassie gefaald? Compassie is de kern van alle religies dus hoe komt het dat we ons in onze huidige situatie bevinden?

Er zal gesproken worden over onze individuele compassie als ook over de compassie die we voor de wereld hebben.

Ik kom hier nog op terug als er meer inhoudelijke gegevens beschikbaar zijn.

Ook dan hoop ik op enkele Barchemieten, die net als ik geïnteresseerd zijn en meegaan!

Dores Lignac

LEZING OP DE BERG

Is er een verband tussen voeding, gezondheid en milieu?

Datum: Zondag 13 maart, 14.00 uur
Inleider: Boele Ytsma
Schrijver van Ik ben een planteneter
Aanmelden: dsomsen01@kpnplanet.nl

Meer informatie volgt via website en mailbrief.

CURSUSWEEKEND

Moraliteit en Ethiek in de krijgsmacht en Spiritualiteit in de krijgsmacht en de samenleving

Deze bijeenkomst spitst zich toe op de uitzendingen van militairen in de laatste jaren zoals naar Afghanistan. De gastspreker is de predikant André de Oude, tegenwoordig werkzaam op het opleidingscentrum van de Koninklijke Marechaussee. Hij is een ervaringsdeskundige die toegevoegd was aan de groepen militairen die uitgezonden zijn geweest naar Kunduz.

Momenteel werkt hij bij het Frontexteam in Griekenland als pastoraal begeleider. André is een zeer goede spreker die vrijmoedig durft te praten over zijn ervaringen en hoe gecompliceerd de persoonlijke problematiek is in zeer bedreigende situaties en onder nieuwe en onbekende omstandigheden zoals deze zich nu voordoen aan de Europese grenzen.

Bart van der Elst: 'Uit eigen ervaring met hem als spreker en die van anderen die hem gehoord hebben, durf ik te zeggen dat het een zeer boeiend weekeinde gaat worden met veel interessante en nieuwe inzichten.'

Datum: Vrijdag 22 april, 17.00 uur
zondag 24 april na de lunch
Inleider: Ds. André de Oude
Gastheer: Bart van der Elst, 0343-413039
Prijzen: Eenvoudige kamer 1-persoons: € 260 p.p.
Luxe kamer 1-persoons: € 300 p.p.
Luxe kamer 2-persoons: € 280 p.p.
Woodbrookersleden ontvangen 10% korting
Aanbetaling Graag 15 euro overmaken vóór 1 april op
NL INGB 0000 93 0000
Aanmelden masondorp@solcon.nl of telefonisch 0341-353717

CURSUSWEEK

Vakantie/schilderweek

Een week voor wie zelf op pad wil gaan in de omgeving, voor wie veel wil lezen, voor wie samen wil wandelen, voor wie (met of zonder begeleiding) wil schilderen en tekenen, of van alles wat wil doen. Vakantie, veel mag en niks moet!

Datum: Maandag 1 augustus, 14.00 uur
zaterdag 6 augustus, na het ontbijt
Gastvrouwen: Joke Reints
Marijke Sondorp
Prijzen: Eenvoudige kamer 1-persoons: € 600 p.p.
Luxe kamer 1-persoons: € 725 p.p.
Luxe kamer 2-persoons: € 655 p.p.
Woodbrookersleden ontvangen 10% korting
Aanbetaling Graag 15 euro overmaken vóór 1 juni op
NL INGB 0000 93 0000
Aanmelden masondorp@solcon.nl
Info 0341-353717

Deze week gaat door met minimaal tien deelnemers.

Wat en wie bij de Woodbrookers?

Wanneer mensen voor het eerst de naam Woodbrookers horen, vragen zij altijd om nader uitleg. De naam van de vereniging zegt inhoudelijk niets over het doel. Woodbrooke is een landgoed bij Birmingham, waar de Quakers bij elkaar komen. Leidse studenten theologie en filosofie zijn daar aan het begin van de vorige eeuw op bezoek geweest. Zij waren zeer onder de indruk van de open sfeer tijdens de conferenties en de rust om met elkaar te discussiëren over de zin van het leven en de verantwoordelijkheid voor de maatschappij. Zij hebben daarnaast ervaren hoe het is om met elkaar stil te zijn. Dat wilden zij in Nederland ook. En zo zijn Karel Roessingh en later diens leerling Willem Banning voortrekkers geweest van het werk van de Woodbrookers.

Ter illustratie een deel van de statuten van de Vereniging Woodbrookers Barchem:

NAAM, ZETEL EN DUUR

Artikel 1

1. De vereniging draagt de naam ‘Woodbrookers Barchem’. Zij is opgericht onder de naam ‘Vereeniging Woodbrookers in Holland’ op acht en twintig december negentienhonderd acht. Zij is voortgekomen uit het Quakersettlement Woodbrooke.
2. De vereniging heeft haar zetel te Barchem, gemeente Lochem.
3. De vereniging is aangegaan voor onbepaalde tijd.

DOEL EN MIDDELEN

Artikel 2

De vereniging heeft tot doel door onderlinge ontmoeting in een geest van openheid, religieuze verbondenheid en maatschappelijk betrokken zijn bij te dragen aan persoonlijke

verdieping en aan bezinning op de maatschappelijke verantwoordelijkheden.

Artikel 3

Zij tracht dit doel te bereiken door:

- a. het houden of doen houden van cursussen, retraites, lezingen en besprekingen;
- b. het leggen en onderhouden van contacten met verwante instellingen en het deelnemen aan samenwerkingsverbanden terzake;
- c. het leggen en onderhouden van internationale contacten;
- d. de uitgave van geschriften;
- e. alle andere wettige middelen, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.’

Die sfeer tijdens de cursussen wordt gekenmerkt door een ondogmatische houding. De Vereniging heeft allerlei lijnen naar maatschappelijke groepen, maar valt niet onder auspiciën van een geloofsrichting of politieke overtuiging. In het verleden zijn er in Barchem allerlei conferenties geweest van vrijdenkers en voormannen, die zich bij de Woodbrookers terugtrokken om zich te bezinnen op fundamentele besluiten. Maar de besluiten voor het oprichten van een politieke partij, of een omroepvereniging, werden wel bij maar nooit namens de Woodbrookers genomen.

Dat samen praten over belangrijke keuzes in ieders persoonlijk leven gebeurt nog steeds in Barchem, lees hiervoor het programma!

Over het lidmaatschap van de Vereniging Woodbrookers Barchem

Als u zich wilt aansluiten bij de vereniging bent u van harte welkom als aspirant-lid.

- U ontvangt de periodieke nieuwsuitgave van de Woodbrookers
- U ontvangt een reductie van 10% bij deelname aan cursussen van de Woodbrookers
- U betaalt een jaarcontributie van € 32,50

Na een jaar kunt u lid met stemrecht worden.

U gaat dan € 65,- betalen.

En als u geen lid wilt worden, of wilt blijven, maar u draagt het werk van de Woodbrookers wel een warm hart toe, dan kunt u voor € 25,- per jaar donateur worden. In dat geval wordt u net als de leden op de hoogte gehouden van het verenigingswerk, alleen krijgt u geen korting bij deelname. U kunt zich bij de administratie aanmelden.

Mutaties

Mutaties per 1 februari 2016

Bedankt voor het (aspirant)lidmaatschap

- * W. Felix – Nijverdal
- * T. Felix – Elsinga – Nijverdal
- * M.V. Julius – Wouw
- * W. Noordman – Apeldoorn
- * A. de Vos – Naaldwijk
- * A. van der Woude – Heiloo

Overleden

- * M.E.W. Landstra – Hornix – Leiderdorp
- * E.W.H. Laman Trip – Klein Starink – Warnsveld
- * W.M. Lookman – Lochem
- * M.S. Breijer – Hoogervorst – Amersfoort
- * W.H. Dobbe – Leiderdorp

Legaat of erfstelling

Wie de Vereniging Woodbrookers Barchem een warm hart toedraagt, kan ons werk steunen met een legaat of erfstelling. De Vereniging Woodbrookers Barchem is een zelfstandige rechtspersoon. Het maken van een legaat of erfstelling geschiedt bij testament. Een beschikking ten behoeve van de Vereniging Woodbrookers Barchem kan bijvoorbeeld luiden: 'Ik legateer, vrij van rechten en kosten, aan de Vereniging Woodbrookers Barchem een bedrag van euro ...' Het is mogelijk aan een dergelijke beschikking een bepaalde bestemming te verbinden.

Zij die een schenking aan onze vereniging willen doen, kunnen over de vorm waarin dit kan geschieden contact opnemen met Ariepieter Versloot, telefoon 0299-655557.

Colofon

WoodbrookersBerichten

Tijdschrift van de Vereniging Woodbrookers Barchem.
ISSN 2405 -5638. Verschijnt twee maal per jaar.

Administratie

Peppelerweg 21, 3881 XJ Putten
Telefoon 0341-353717
E-mail: adm@woodbrookers.nl
Website: www. woodbrookers.nl

Opgave voor cursussen

Opgeven kan per post: Peppelerweg 21 3881 XJ Putten,
per telefoon 0341 -353717, of per e-mail
masondorp@solcon.nl, o.v.v. de cursusnaam en door een
gedeelte van de cursusprijs ad € 15,00 als inschrijfgeld over te
maken op rekeningnummer NL57 INGB 0000 9300 00 van
de Vereniging Woodbrookers Barchem.
De cursussen vinden plaats in het Woodbrooke Hotel
Woodbrookersweg 1, 7244 R.B Barchem
Telefoon 0573 - 441734

Bestuur vereniging

Marijke Sondorp (voorzitter), Bart van der Elst,
Machteld Heslinga – Kooij, Dirk Somsen

Redactie WoodbrookersBerichten

Marijke Sondorp

Kopij WoodbrookersBerichten

Peppelerweg 21, 3881 XJ Putten
Telefoon 0341-353717
masondorp@solcon.nl

Vormgeving

Mans57, Lochem, 06 5168 2755.

Vereniging Woodbrookers Barchem

Al in 1912 werden er cursussen georganiseerd op het landgoed in Barchem, waar kort daarna het Woodbrookershuis verrees. Nog steeds organiseert de Vereniging Woodbrookers Barchem een eigen cursusprogramma. Het accent ligt op levensbeschouwelijke, culturele en maatschappelijke verdieping.